

Taleseddel

FOU samrådsspørgsmål N

I forlængelse af dronningens nytårstale, hvor hun siger: "Også til vore veteraner og deres pårørende går mine tanker i aften. For nogle af dem er deres udsendelse ikke et overstået kapitel, for både de og deres pårørende må kæmpe med følgerne af det, de har været igennem. Måtte det nye år bringe dem nyt mod og måtte vi alle være med til at sikre også deres fremtid," bedes ministrene redegøre for:

- Er ministrene enig med dronningen i, at vi alle skal være med til at sikre veteranernes fremtid?
- Er det regeringen og folketingsflertallet som har ansvaret for at sikre veteranerne?
- I forlængelse af SFI-rapporten "Hjemvendte soldater", som dokumenterer, at mange veteraner lider under PTSD, bedes oplyst, hvorfor veteranerne som regel ikke får en arbejdsskadeerstatning?
- Mener ministrene, at "forældelsesfristen" på 6 måneder for anmeldelse af PTSD er i modsætning til konklusionen i SFI rapporten?

Besvarelse af samrådsspørgsmål N

- Beskæftigelsesministeren og jeg er blevet bedt om at redegøre for, om vi er enige med Dronningen i, at vi alle skal være med til at sikre veteranernes fremtid.

- Vi er også blevet bedt om at redegøre for, om det er regeringen og folketingsflertallet, som har ansvaret for at sikre veteranerne.
- Endvidere er vi på baggrund af SFI-rapporten "Hjemvendte Soldater", som ifølge spørgeren dokumenterer, at mange veteraner lider under PTSD, blevet bedt om at redegøre for, hvorfor veteranerne som regel ikke får en arbejdsskadeserstatning.
- Endelig er vi blevet bedt om at redegøre for, om vi mener, at "forældelsesfristen" på 6 måneder for anmeldelse af PTSD er i modsætning til konklusionen i SFI rapporten?
- Jeg har aftalt med beskæftigelsesministeren, at jeg indleder med at svare på de to første spørgsmål. I forlængelse heraf vil beskæftigelsesministeren svare på de to sidste spørgsmål.

- De seneste årtier er det danske forsvar brugt som et væsentligt redskab i en aktiv dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik.
- Siden 1992 har Danmark haft ca. 30.000 kvinder og mænd udsendt til én eller flere internationale operationer. 30.000 tænkssomme og viljestærke borgere der har truffet det svære valg at sætte handling bag de politiske overvejelser og beslutninger.
- Danske soldater har bl.a. valgt at lade sig udsende til verdens fattigste og farligste lande for at sikre, at de lande ikke bliver en sikker havn for de terrorister, der også ønsker at ramme Danmark.
- De gør vores ord til handling. De giver mening til folkestyrets beslutning om at forsvare vores land.
- Derfor ligger det regeringen overordentligt meget på sinde – ja, jeg tror det ligger alle danskere på sinde – at samfundet og fællesskabet er der for vores soldater, når de vender hjem.

- Soldaternes vilkår afviger fra andre erhverv. Der er en indbygget og kalkuleret risiko i det arbejde, der udføres. En risiko som i sagens natur aldrig vil kunne fjernes.
- Siden starten af 1990'erne er 68 danske soldater omkommet, og mange flere er kommet hjem med fysiske skader. Og mange kommer hjem med ar på sjælen, som ikke kan ses.
- Dette samråd har fokus på psykiske lidelser.
- I efteråret sidste år viste en SFI undersøgelse af ca. 26.000 udsendte i perioden 1992 - 2009, at udbredelsen af psykiske mén blandt de udsendte stiger efter udsendelse.
- I går blev en opfølgingsundersøgelse om PTSD symptomer hos 749 veteraner fra Afghanistan, ISAF hold 7 – der var udsendt i 2009 – offentliggjort af Veterancenteret.

- Den oprindelige undersøgelse viste, at ca. 7 måneder efter hjemkomst oplevede ca. 5 % af soldaterne symptomer på PTSD.
- Opfølgingsundersøgelsen viser, at ca. 2,5 år efter hjemkomst oplevede knap 10 % af soldaterne symptomer på PTSD.
- Det er meget vigtigt, at vi gennem disse undersøgelser får en større viden om konsekvenserne af udsendelse af de danske soldater.
- Vi skal hele tiden søge ny viden om de psykiske konsekvenser, det har for soldaterne, når de udsendes.
- Forskerne bag den udredning om nyeste viden inden for PTSD, som beskæftigelsesministeren har iværksat, er orienteret om SFI-rapporten, ligesom også den seneste opfølgingsundersøgelse vil tilgå forskerne.

- De danske soldater er udsendt af den danske stat, og derfor har vi alle – hele nationen – et ansvar for at sikre veteranernes fremtid.
- Det er os politikere – i regeringen og i Folketinget – der har ansvaret for at skabe rammerne for denne indsats.
- Vi skal sørge for, at de soldater, som vi sender ud, får ordentlige vilkår, når de vender hjem.
- De veteraner, der har behov for hjælp og støtte, skal vide, at samfundet stiller op.

- Forsvaret har som arbejdsgiver selvsagt et helt særligt ansvar for at "ruste" soldaterne til at kunne imødegå det til tider farlige miljø, som de sendes ud i. Ansvaret gælder både før, under og efter udsendelsen.

Før

- Når det gælder den risiko, som soldaterne løber for at pådrage sig psykiske mén i forbindelse med deres indsats for Danmark, gør forsvaret i dag en stor indsats for at sikre, at soldaterne er mentalt forberedt til udsendelse.
- Det psykiske aspekt inddrages allerede ved udvælgelsen af nye soldater til internationale missioner.
- Under den missionsforberedende uddannelse er der løbende fokus på at sikre, at soldaterne er tilstrækkeligt mentalt robuste. Soldaterne uddannes således i psykologiske forhold.
- Det intense uddannelsesforløb giver endvidere mulighed for at identificere soldater, der viser tegn på ikke at være psykisk parate til udsendelsen.

Under

- I de større missioner er der under udsendelsen både læge og feltpræst til rådighed, som soldaterne kan henvende sig til, hvis de føler sig dårlige.
- Forsvarets psykologer gennemfører kontaktbesøg, og de kan altid tilkaldes ved behov.
- En soldats foresatte kan sende ham eller hende til psykolog eller læge ved mistanke om psykiske problemer.
- En soldats pårørende eller kollegaer kan henvende sig til forsvaret ved mistanke om psykiske problemer.
- Hvis det er vurderingen, at en soldat ikke er egnet til at fortsætte i missionen, bliver han eller hun indstillet til hjemsendelse.
- Kort før hjemkomst gennemfører psykologerne såkaldte "battlemind-debriefinger" i missionsområdet. Her drøfter de enkelte enheder eller grupper udsendelsen sammen med en

psykolog. Der undervises fx i almindelige reaktioner ved hjemkomst.

Efter

- Ved hjemkomst gennemgår veteranerne et akklimatiseringsforløb
- Alle veteraner kommer til en obligatorisk individuel hjemkomstsamtale med en psykolog, hvor veteranen bliver spurgt til sin udsendelse, og hvordan den umiddelbare reaktion på hjemkomsten har været.
- Psykologen foretager på baggrund af samtalen en indledende vurdering af veteranens psykiske tilstand.
- Hvis yderligere udredning eller behandling skønnes at være relevant, bliver dette tilbudt umiddelbart i forlængelse af samtalen.

- Derudover er der obligatoriske gruppesamtaler for de grupper/enheder, der har været i kamp, hvor der er yderligere mulighed for at afdække, hvorvidt der er veteraner med behov for individuel psykologfaglig opfølgning.
- Veteraner, der har pådraget sig en varig fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse som følge af udsendelse i international operation, vil typisk blive tilbudt et rehabiliteringsforløb ved Veterancenteret.
- Målet med rehabiliteringstilbuddet er at tilsikre, at de tilskadekomne veteraner bliver givet bedst mulige vilkår for at kunne leve et fuldgældigt arbejdsliv enten i eller udenfor forsvaret.
- Når veteranen er kommet hjem, kan han/hun til enhver tid rette henvendelse til tjenestestedets kontaktofficer, såfremt der måtte være behov for støtte.
- Herudover er der på forsvarets tjenestesteder udpeget kollegaer, som er klædt på til at tage en uformel snak med

veteraner, der har brug for at vende nogle af de udfordringer, der kan opstå, når man er vendt hjem.

- Endelig kan man som veteran altid komme i kontakt med en socialrådgiver via Veterancenterets døgntelefon.

Tilbud efter hjemkomst

- Hvis en veteran henvender sig til Veterancenteret for hjælp til at håndtere psykiske udfordringer, sker der en indledende screening af tilstanden.
- Hvis problemstillingen skønnes at have relation til udsendelse, tilbydes veteranen en visiterende samtale med en af forsvarets psykologer inden for 14 dage.
- Hvis der konstateres et behandlingsbehov, bliver veteranen tilbudt et psykologforløb.

- Hvis det i forbindelse med en visitationssamtale med en af forswarets psykologer eller under behandlingsforløbet konstateres, at der er behov for psykiatrisk udredning og behandling, bliver veteranen henvist til en af de tre højt specialiserede enheder i regionspsykiatrien.
- Ved mere komplicerede forløb, hvor der også er sociale eller arbejdsmæssige vanskeligheder, etableres der med veteranens samtykke et samarbejde på tværs af Veterancenterets faggrupper. Dvs. psykologer, socialrådgiver, beskæftigelseskonsulenter og job- og uddannelsesvejledere.
- Også andre aktører, såsom kommunen eller fagforeningen kan blive inddraget, så alle aspekter af veteranens problemstillinger bliver belyst, og indsatsen koordineres til gavn for veteranen.
- Forsvaret har endvidere styrket indsatsen over for veteraner, der ikke længere er ansat i forsvaret. Ca. 2, 5 og 8 år efter hjemkomst fra international mission henvender Veterancenteret sig til veteranerne for at informere om Veterancenterets tilbud om støtte. Tilbuddet om støtte er uden forældelsesfrist.

- Parallelt med det netop beskrevne, arbejder forsvaret også på at styrke broen mellem forsvarets indsats og den øvrige offentlige sektor. Der gennemføres således et satspuljefinansieret beskæftigelsesprojekt med fokus på ledige veteraners møde med de kommunale jobcentre.
- Veterancenterets beskæftigelseskonsulenter tilbyder jobcentre og ledige veteraner støtte, så det sikres, at den enkelte veterans forløb i beskæftigelsessystemet håndteres bedst muligt for både veteran og kommune.
- Som en del af beskæftigelsesprojektet er ansat en gadeplansmedarbejder, der støtter eventuelle hjemløse veteraner.
- Herudover tilbyder Veterancenteret undervisning om veteraners forhold til kommunale medarbejdere, herunder hvordan man som sagsbehandler kan forberede sig til mødet med veteranen. Et tilsvarende tilbud om undervisning gives til medarbejdere i distriktpspsykiatrien.

- Siden starten af 1990'erne, hvor Danmarks internationale engagement for alvor tog fart, har forsvaret altså løbende forbedret indsatsen for at forberede soldaterne til de internationale operationer. Det samme gælder den støtte, som skal være til stede, når en soldat kommer til skade – fysisk og/eller psykisk.
- Men det er ikke kun forsvaret og det officielle Danmark, der gør en stor indsats for veteranerne.
- De private, faglige- og frivillige organisationer yder en imponerende stor indsats.
- Lad mig give nogle eksempler på det arbejde, der gøres uden for det etablerede system:
 - Soldaterlegatet yder en kæmpe indsats med at rejse penge til gavn for veteranerne og deres pårørende, fx til genoptræningscenteret på Rigshospitalet og SFI undersøgelsen "Danske hjemvendte soldater".

- Hærens Konstabel og Korporalforeningens livlinje hjælper veteraner, som har alvorlige psykiske efterreaktioner, gennem en rådgivning, der er uafhængig af det etablerede system.
- Fonden Danske Veteranhjem driver veteranhjem rundt om i landet, så veteranerne har et uformelt værested, hvor de kan få hjælp og møde ligesindede.
- Jeg synes, at det er gode eksempler på, at der er mange som føler og tager ansvar for veteranerne.

- I 2010 fik Danmark en veteranpolitik, der bygger videre på de mange eksisterende tilbud og tiltag i forsvaret og i samfundet generelt.
- Veteranpolitikken sikrer koordinationen og den helhedsorienterede indsats på tværs af samfundets forskellige myndigheder og private, faglige- og frivillige organisationer.

- Men vi kommer aldrig helt i mål med indsatsen. Vi arbejder hele tiden på at blive bedre i vores støtte og anerkendelse af veteranerne.
- Vi er i øjeblikket gang med at evaluere veteranpolitikken for at se, hvor vi kan gøre vores indsats bedre og mere målrettet.

- Så for at samle op:
- Vi har alle et ansvar for at støtte og anerkende veteranerne.
- Regeringen og folketinget har ansvaret for at skabe rammerne for denne indsats.
- Forsvaret gør som arbejdsgiver en stor indsats både før, under og efter udsendelse af soldaterne for at sikre, at risikoen for at udvikle psykiske mén minimeres.

- Men det er ikke kun forsvaret, der yder en stor indsats for at hjælpe veteranerne. Overalt i det danske samfund – både fra officielt hold - men også fra de mange frivillige – ydes en stor indsats for at hjælpe vores veteraner.
- Der er smalhals i dansk økonomi.
- Vi skal ikke rutte med pengene.
- Men da vi havde forhandlingerne om Forsvarsforliget, vi indgik den 13. november 2012, var der bred enighed blandt partierne bag forliget om, at pengene skal ikke stå vejen for at gøre, hvad der er rigtigt.
- Vi skal værdsætte soldaternes mod, og deres vilje til at handle – for det er noget af det, der gør os stolte over at være danskere.
- Kan veteraner forvente af politikere, at vi kan alt – at der ikke længere er noget, der kan blive bedre

Nej, men veteraner kan forvente af os politikerne, at vi er villige til at kvittere for deres indsats ved også at gøre vores ord til handling.

- Jeg vil hermed overlade ordet til min kollega Beskæftigelsesministeren.